

Четверта Міжнародна науково-практична конференція

«Особистість, суспільство, політика.»

Педагогічні науки

Ігнат'єва О.Л.

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО АГРАРНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація

Дана стаття присвячена створенню якісно нової системи освіти, в якій першорядні завдання стоять перед освітою аграрною. Сучасна система аграрної освіти повинна забезпечити навчання і виховання спеціаліста-аграрника відповідно до потреб суспільства, з урахуванням особистих якостей, кваліфікації, світогляду. Невипадково програма “Кадри АПК на 2000-2004 роки” містить положення про необхідність реалізації сучасних принципів організації навчального процесу, удосконалення змісту і структури, форм та методів підготовки фахівців шляхом упровадження нових технологій навчання. Рушійною силою цього процесу повинні стати викладачі вищих аграрних навчальних закладів, чия фахова і педагогічна компетентність прямо та опосередковано позначаються на стані розвитку аграрного сектора нашої держави.

Ключові слова: викладач-аграрник, педагогічна діяльність, нові технології навчання, фахова і педагогічна компетентність.

Національний аграрний університет України на сьогодні є головним вищим навчальним закладом аграрного профілю нашої держави, в якому здійснюється ступенева підготовка фахівців для сільського, лісового господарств та ветеринарної медицини. Науково-педагогічні працівники зазначеного навчального закладу мають достатньо високий науковий потенціал.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність ґрунтовних теоретико-практичних наробок щодо загальної підготовки вчителя, формування

його особистості, підвищення кваліфікації в системі педагогічної освіти. Разом з тим, проблеми аграрної освіти досліджуються значно менше. Вони є об'єктом наукових зацікавлень таких науковців, як Р.Балан, Л.Барановська, О.Гуменюк, Г.Долинський, А.Дьомін, С.Заскалета, Д.Іщенко, П.Лузан, П.Олійник, В.Свистун, Л.Сподін, Л.Хахула. І все ж залишається малодослідженою проблема вдосконалення педагогічної діяльності викладача-аграрника з урахуванням вимог сьогодення, специфіки навчання дорослих людей з вищою освітою та досвідом практичної фахової і педагогічної діяльності.

Кардинальні зміни у суспільному виробництві та економіці, у тому числі в аграрному її секторі, зумовлюють необхідність посилення вимог до підготовки фахівців цієї галузі. Сучасний працівник агропромислового комплексу повинен мати глибокі фахові знання (у галузі сільського і лісового господарств, ветеринарної медицини, науки, техніки, управління та ін.), вміти їх використовувати у практичній діяльності, бути здатним до самоосвіти, саморозвитку, аналізу соціально-економічних явищ, процесів, проблем у суспільстві, усвідомлювати місце, роль і завдання своєї професійної діяльності, володіти високим рівнем загальної культури, відзначатися сформованістю якостей господарника, дослідника, управлінця.

Викладач-аграрник є центральною фігурою навчально-виховного процесу вищого аграрного навчального закладу, який самостійно ставить освітні цілі, обирає засоби своєї діяльності, виховує і розвиває інтерес до науки, майбутньої професії. Педагогічна теорія та практика різнобічно вивчає зміст педагогічної освіти, перелік спеціальностей в умовах ступеневої підготовки, структуру освітньо-професійних та освітньо-наукових програм підготовки вчителів загальноосвітніх шкіл тощо, не торкаючись такої важливої проблеми, як підготовка викладачів непедагогічних навчальних закладів.

Аналіз практики свідчить, що формування педагогічних умінь здійснюється неефективно, методом спроб і помилок, шляхом дублювання досвіду колег, і не гарантує накопичення психолого-педагогічних знань, оволодіння методиками викладання спеціальних дисциплін, методами

активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, застосування новітніх педагогічних технологій у практиці тощо.

У межах даного дослідження важливо з'ясувати, чим відрізняється педагогічна діяльність учителя загальноосвітньої школи від викладача вищого навчального закладу, зокрема, аграрного. Звернемося до довідникової літератури: педагог – особа, фахом якої є навчання (викладацька діяльність) і виховання (виховна робота). Це шкільний учитель, ... викладач середнього спеціального або вищого навчального закладу...; учитель – це спеціаліст, який проводить навчальну і виховну роботу з учнями в загальноосвітніх школах різних типів [5, с.341]; особа, яка навчає, викладає який-небудь навчальний предмет у школі; педагог, викладач; викладач – працівник вищої, середньої, спеціальної або загальноосвітньої школи, який викладає якийсь навчальний предмет [5,с.52]. Науково-педагогічні працівники – особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю [2, с.191].

Педагогічна діяльність – професійна діяльність учителя, спрямована на створення в педагогічному процесі оптимальних умов для виховання, розвитку та саморозвитку особистості вихованця, вибору можливостей вільного і творчого самовираження. Основна проблема в педагогічній діяльності – поєднання вимог і цілей вчителя з можливостями, бажаннями і цілями учнів; успішне здійснення педагогічної діяльності обумовлюється рівнем професійної свідомості вчителя, оволодіння ним педагогічною технологією і технікою; діяльність працівників вищих навчальних закладів, спрямована на навчання та (або) виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах [2, с.191]. Науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації, пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю [1, с.1]. Педагогічна праця – цілеспрямована діяльність із метою виховання і навчання підлітків і дорослих людей; це професійна діяльність педагога. Педагогічна праця спирається на

широку ерудицію педагога, його етичну і психологічну культуру, педагогічний такт, педагогічну майстерність. Для якісного виконання професійної діяльності педагог повинен бути підготовлений у відповідності до державних стандартів і мати знання з предмету, який викладає, з психології, педагогіки, філософії, загальноосвітніх дисциплін та володіти загально педагогічними (комунікативні, організаторські, пізнавальні, конструктивні), психолого-педагогічними, методичними, дослідницькими, прикладними вміннями, повинен володіти професійно значущими особистісними якостями (навички спілкування, педагогічний такт, інтуїція, емпатія, толерантність, емоційна врівноваженість, педагогічна техніка) [4, с.160].

Зазначене дозволяє стверджувати: проблема вдосконалення педагогічної діяльності викладачів вищих аграрних навчальних закладів є актуальною, перспективною у світлі розбудови системи аграрної освіти; вона зумовлена соціальним замовленням суспільства на висококваліфікованих спеціалістів агропромислового комплексу України, що залежить як від фахової, так і психолого-педагогічної компетентності викладача-аграрника.

Підготовка висококваліфікованих фахівців-аграрників визначальною мірою залежить від викладачів вищих аграрних навчальних закладів та якості їх педагогічної діяльності. Під педагогічною діяльністю викладача-аграрника необхідно розуміти його професійну діяльність, яка в цілому спрямована на якісну підготовку (навчання і виховання) фахівців для агропромислового комплексу й зумовлюється рівнем фахових, психолого-педагогічних знань і вмінь, професійно значущими особистісними якостями, здібностями, психофізичними можливостями викладача. До таких відносимо: ґрунтовні і глибокі знання державного законодавства про освіту і виховання молоді, знання з фахових дисциплін, педагогіки, психології, сучасних досягнень у цих галузях, знання змісту навчальних програм і підручників з дисципліни, що викладається; досконале володіння педагогічною технікою, методикою навчання і виховання; уміння науково аналізувати педагогічний процес, оптимально організувати й управляти навчально-виховним процесом,

реалізувати конкретні педагогічні технології, створювати доброзичливий психологічний мікроклімат у студентському колективі, враховувати індивідуально-психологічні особливості студентів-аграрників, об'єктивно оцінювати свою діяльність; високий загальнокультурний рівень (гуманізм, морально-етична культура, ерудиція, культура мовлення і спілкування, зовнішній вигляд, педагогічний такт, національна самосвідомість); інтерес до педагогічної професії, професійну самосвідомість, адекватну самооцінку, високий рівень інтелекту, сформованість потребнісно-мотиваційної і емоційно-вольової сфер; наявність педагогічних здібностей (дидактичні, науково-пізнавальні, комунікативні, організаторські, перцептивні, здатність до саморегуляції та творчості, спостережливість, оптимізм); збереження та зміцнення власного фізичного і психічного здоров'я, здоровий спосіб життя, емоційну стійкість, толерантність, життєрадісність.

Література:

1. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования. – М.: Изд-во АПН СССР, 1956. – 320 с.
2. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. – М.: Изд-во Мос. ун-та, 1996. – 336 с.
3. Лузан П.Г., Полозенко О.В. Удосконалення педагогічної майстерності викладачів вищих аграрних закладів освіти // Соціалізація особистості: Зб. наук. пр. – К.: Логос, 2000. – Вип. 2. – С.144-153.
4. Основы педагогического мастерства: Учебное пособие для пед. спец. высш. учеб. заведений / И.А.Зязюн, И.Ф.Кривонос, Н.Н.Тарасевич и др. / Под.ред. И.А.Зязюна. – М.: Просвещение, 1989. – 302 с.
5. Педагогічна майстерність: Тести Ч.1. / Ред кол.: Л.В.Крамущенко, Н.М.Тарасович, Н.Г.Базилевич та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – 128 с.
6. Полозенко О.В. Проблеми формування педагогічної майстерності викладачів вищої школи // Теоретичні питання освіти та виховання: Зб. наук. пр. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. – Вип. 9. – С.107-110.